

Box 3: stift, dubbelstift, Jack in the box!

05-05-2023 | Door Kees van Oostwaard werkzaam bij
Fiscale Zaken Athora

Velen zullen zich de typetjes meneer Jos en meneer Edgar uit Debiteuren Crediteuren herinneren. Met het fictieve kaartspel Stiften speelt meneer Jos meneer Edgar helemaal blut met behulp van onnavolgbare regels onder het uitroepen van de woorden “stift, dubbelstift Jack in the box” en het planten van de elleboog op het bureau.

Mij schoot de herinnering aan deze komische heren te binnen toen ik de afgelopen periode de meest uiteenlopende plannen voor het belasten van vermogen gepubliceerd zag worden. Voor veel mensen zijn de box-3-ontwikkelingen namelijk (bijna) niet meer te volgen.

Het ontstaan

Bij de introductie van box 3 leek (en was) het nog eenvoudig. Een forfaitair rendement van 4% over al het vermogen in box 3 (afgezien van de vrijstellingen) en dat was het. Heel eenvoudig en werkbaar.

Dat veranderde toen de rente op spaartegoeden steeds lager werd en zelf op nihil (en soms zelfs negatief) uitkwam. Belastingplichtigen vonden de heffing niet rechtvaardig en spanden gerechtelijke procedures aan. Uiteindelijk kregen zij van de Hoge Raad gelijk in het zogenoemde Kerstarrest.¹

De roep om belastingheffing over box-3-vermogen op basis van werkelijk rendement werd nog luider en de staatssecretaris ging daarmee ook aan de slag. Eerder dit jaar bleek ook dat hij heeft laten onderzoeken *“wat op de leest van de Overbruggingswet box 3 mogelijk is aan toekomstige verfijningen als eventueel alternatief voor een stelsel op basis van werkelijk rendement.”*²

Wat wil de staatssecretaris nu eigenlijk?

Het wordt steeds minder duidelijk waar de staatssecretaris op afkoerst. Eerst ging hij vol aan de slag met een heffing op basis van een werkelijk rendement. Zoals ik hiervoor al schreef kwam plotseling ook een nieuw onderzoek naar een verbeterde forfaitaire variant uit de hoge hoed. En als klap op de vuurpijl laat Van Rij specifiek voor onroerend goed onderzoeken of dit als resultaat uit overige werkzaamheden kan worden belast in box 1.

Op 9 mei overlegt staatssecretaris Van Rij met de Tweede Kamer hoe de heffing in box 3 eruit moet komen te zien.

Uitstel tot (minimaal) 1 januari 2027 lijkt inmiddels onvermijdelijk.

¹ Hoge Raad, 24 december 2021, ECLI:NL:HR:2022:718

² Brief staatssecretaris van Financiën, 9 februari 2023, pag. 4

Andere partijen

Ondertussen laten anderen zich niet onbetuigd in de discussie. Zo bepleit hoogleraar Tom Berkhout op persoonlijke titel³ de introductie van box 4 speciaal voor vastgoed.⁴ Volgens Berkhout maakt een potentieel gebrek aan cash de vermogensaanwasbelasting voor onroerend goed juridisch kwetsbaar. Daarom zou in box 4 een vermogensbelasting op onroerend goed geheven moeten worden.

Ondertussen bepleit beroepsorganisatie Register Belastingadviseurs (RB) om de gehele vermogensrendementsheffing over te hevelen naar box 1.⁵ Daarbij is het uitgangspunt dat over daadwerkelijk genoten inkomen wordt geheven, directe jaarlijkse inkomsten zoals rente en dividend en indirecte inkomsten: de vermogensmutaties. Daarbij wil het RB een inkomensdrempel hanteren voor kleine spaarders en beleggers. Mensen met een hoger inkomen uit arbeid en vermogen samen moeten meer belasting betalen dan mensen met een lager inkomen. Plaatsing in box 1 leidt ook tot heffing van premies volksverzekeringen. En indexatie van de tariefschijven moet er toe leiden dat inflatiewinst (gedeeltelijk) niet wordt belast.

Dé oplossing?

Laat ik voorop stellen dat ik de wijsheid niet in pacht heb, en dat het bovendien betrekkelijk eenvoudig is om ergens kritiek op te hebben.

Toch zie ik nog niet dé oplossing in het plaatsen van onroerend goed in een aparte box 4 of het overhevelen van de complete box 3 naar box 1. Beide voorstellen hebben goede elementen (oog voor gebrek aan cash en een hogere belasting bij hoger inkomen). De kern van alle problemen - hoe de vermogensaanwas te bepalen bij bepaalde vermogenselementen zoals onroerend goed - worden hiermee niet opgelost. Dat geldt overigens ook voor misschien wel de meest eenvoudige oplossing: kies toch voor een forfaitaire variant met een betrekkelijk laag verondersteld rendement. Er zullen altijd belastingplichtigen zijn die dat rendement toch niet halen (bijvoorbeeld op de tweede woning voor eigen gebruik) en het is ook niet 'fair' tegenover andere belastingplichtigen met andere vermogenselementen waarbij wel een volledige heffing over daadwerkelijke inkomsten worden belast. Dat is ook mijn bezwaar tegen een aparte box voor onroerend goed. Je behandelt dat op die manier

³ Berkhout is naast hoogleraar ook voorzitter van het vastgoedkenniscentrum van de Belastingdienst

⁴ Financieel Dagblad, Hoogleraar: 'Zet vakantiewoning en ander vastgoed in een box 4', 3 mei 2023

⁵ Register Belastingadviseurs, 'Voorkom eindeloze procedures, schrap box 3, belast vermogensinkomsten in box 1', 3 mei 2023

anders dan ander vermogen. In die zin zou een 'ouderwetse' vermogensbelasting mijn voorkeur hebben. Al beseft ik dat daar ook verschillende nadelen aan kleven. Ik heb er geen onderzoek naar gedaan, maar kijk eens goed over de grens en kijk wat er werkt in de landen om ons heen en laten we niet proberen het wiel opnieuw uit te vinden.

Slotopmerking

Het zal komen door het feit dat de staatssecretaris weinig tijd wordt gegund, maar een echt goede analyse voor de vormgeving van het belasting van vermogen - want dat is het tenslotte - ontbreekt wat mij betreft nog steeds. En eigenlijk zou de gehele Wet IB 2001 na 22 jaar eens goed tegen het licht gehouden moeten worden. Deze reparatie is eigenlijk te groot om op zichzelf beschouwd te worden.

FA